

Landelijke netwerkorganisatie Cirkelstad werkt aan eigen overbodigheid

Waarschijnlijk hoeven er nog weinig mensen overtuigd te worden van de noodzaak om meer circulair te werken. Maar in de praktijk ontbreekt vaak praktische kennis en een netwerk om dat samen vorm te geven. Cirkelstad wil beide handen en voeten geven via haar community. Inmiddels is het netwerk al in 33 steden neergestreken en wordt door aangejaagd door zogenaamde spinners. Wytze Kuijper is zo'n spinner, in maar liefst twee steden: Utrecht en Apeldoorn.

Auteur: Hein van Iersel

Het uiteindelijke doel van Cirkelstad is zo snel mogelijk overbodig te worden. Wytze Kuijper: 'Ook hier gelden de bekende regels van *technology adoption*. Als er een nieuwe gadget, een nieuwe telefoon of zoiets als circulair werken op de markt komt, hebt je allereerst een groep van innovators die zo'n idee als eerste omarmen. Deze groep bestaat volgens de literatuur uit 2 tot 3 procent. De innovators worden gevolgd door de *early adopters*. De nieuwe technologie is duurder en omslachtiger dan wat er voorheen op de markt was; voor beide groepen geldt dus dat kennis en een netwerk moeten worden opgebouwd, om erachter te komen hoe zoiets in de praktijk werkt en met wie je het kunt ontwikkelen. Op het moment dat een marktaandeel van meer dan 15 procent wordt bereikt, ontstaat er een versnelling en gaat de ontwikkeling bijna als vanzelf. Dan zijn wij als Cirkelstad overbodig geworden.'

33 steden

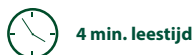
Wytze Kuijper: 'Cirkelstad is nu actief in 33 steden en is ooit min of meer toevallig opgericht door Rutger Büch bij de renovatie van een wijk in Rotterdam. De gemeente, een woningcorporatie en een sw-bedrijf gingen een samenwerking aan om het hergebruik van materialen in dat project te bevorderen. Toen het project was afgesloten, bleek dat zo goed te zijn bevallen dat er werd besloten tot een landelijke uitrol! Aanvankelijk startte men met het enthousiasmeren van gemeentes en overheden. Dat bleek echter niet de juiste methode te zijn; overheden reageerden vooral met "Het zal wel."

Bij het bedrijfsleven bleek Cirkelstad wel een luisterend oor te vinden. Waarschijnlijk vooral omdat men in Cirkelstad een laagdrempelige methode ziet om circulariteit aan te jagen. Wytze Kuijper is persoonlijk een goed voor-

Wytze Kuijper

beeld van die laagdrempeligheid. Hij heeft in een wat verder verleden bouwkunde gestudeerd. Met die bul op zak ging hij naar het Verre Oosten en werkte lange tijd in onder andere Kuala Lumpur. Na zijn terugkeer begon hij voor zichzelf, als een soort kwartiermaker bij het hergebruik van oude gebouwen. Een mooi voorbeeld is de voormalige vooroorlogse ambachtsschool in Apeldoorn. Kuijper werd hierbij geroepen omdat men voor dit gebouw

en de omgeving een tijdelijke bestemming zocht, in afwachting van de herontwikkeling van het gebied. Kuijper: 'Ik voorspelde het toen al: het eigenlijke hoofdgebouw is blijven staan en heeft nu een nieuwe bestemming als bedrijfsverzamelgebouw. Ook een ander karakteristiek huisje is behouden gebleven en dient nu als kantine voor de grote moestuin die is aangelegd. Op het terrein is ook een slaaphuis ingericht, waar mensen met verslavingsproblemen worden begeleid.'

Beweging

Terug naar Cirkelstad. Wytze Kuijper: 'Cirkelstad is geen bedrijf, maar meer een beweging, bedoeld om zaken in een versnelling te krijgen. Circulariteit staat daarbij centraal, maar groen in de bebouwde omgeving is zo mogelijk nog belangrijker.' Kuijper haalt daarbij veel inspiratie uit zijn tijd in het Verre Oosten. Hij werkte in de miljoenenstad Kuala Lumpur, maar ondanks die enorme omvang was het daar veel makkelijker om plekken te vinden waar je volledig tot rust kon komen. Kuijper heeft daar het belang geleerd van zaken als natuurinclusief bouwen. De centrale vraag daarbij is volgens Kuijper: wie durft er te investeren in de toekomstige baten van een gebouw? In het westerse denken wordt puur vanuit het oogpunt van efficiency gebouwd. Het resultaat is vaak dat er gebouwen worden gerealiseerd waar je niet wilt zijn, met ramen die niet open kunnen en een vergiftigd binnenklimaat. Als je uitgaat van de principes van natuurinclusief bouwen en *biomimicry*, krijg je heel andere gebouwen. Gebouwen waarin mensen goed functioneren en die rust, gezondheid en inspiratie opleveren.

Kuijper geeft een ander inspirerend voorbeeld: 'Ik ben betrokken geweest bij het Phanosgebouw in Hoofddorp. Onze insteek daar was niet de verhuur van vierkante meters kantooroppervlak, maar kubieke meters gezonde lucht.' Overigens snapt Kuijper wel dat de transitie lastig is. 'Iedereen zit in de tredmolen van zijn primaire proces. De switch naar de nieuwe

WIM VAN GINKEL

'Wie durft er te investeren in de toekomstige baten?'

werkelijkheid en de nieuwe manier van bouwen en ontwerpen maakt zaken zeker in het begin niet makkelijker.'

Sloper als architect

Circulariteit in de bouw gaat om zaken als losmaakbaarheid. Kuijper: 'Huizen van voor de oorlog zijn perfect te demonteren, omdat er nog traditioneel ambachtelijk werd gewerkt. Huizen uit de jaren direct na de oorlog zijn uit het oogpunt van circulariteit vaak waardeloos, omdat er vooral goedkoop werd gebouwd. In de jaren zestig en zeventig werd het weer beter, maar in de jaren tachtig en negentig slechter, omdat we alles aan elkaar gingen plakken. Als je wilt weten hoe circulariteit werkt, moet je vooral kijken naar slopers. Zij weten hoe je een huis uit elkaar kunt krijgen. In het algemeen valt dat overigens nog behoorlijk tegen. Gemiddeld kun je bij een gebouw vijf procent van de materialen gelijkwaardig hergebruiken. Om dat percentage te verhogen, zullen we anders moeten gaan ontwerpen, zodat we materialen makkelijker uit een gebouw kunnen losmaken. De sloper als architect, dus.'

Stad als kern

De kern van de Cirkelstad beweging ligt op lokaal niveau. Daar moeten samenwerkingen worden gesloten en kunnen partijen samenwerking zoeken en vinden. Doel is steeds het sluiten van de materialenbalans en aanvullen van ontbrekende zaken met biobased materialen.

Cirkelstad is opgericht in een tijd dat circulariteit nog maar amper op Wikipedia stond

